

HEMBYGDEN

Medlemsblad för
Upplands Väsby Hembygdsförening

Nr 2 Maj 2015
Årgång 44

Innehållsförteckning

Ordföranden har ordet	3
Ur Göran Strömbäcks noteringar	6
Väsby i litteraturen	7
Illustrerade ordspråk och talesätt	7
Prästgård med anor	8
Skolliv i Väsby på 1940-talet	10
Pingst, hänryckningens tid	14
Antuna gård	15
Midsommar i Bollstanäs. Affischen	18
I backspegeln	20
Om sommaren 1940	22
Varning för tjuren	24
Dokumentet berättar	25
Vid Fysingen	26
Husbåten Alcubo 1	27
Fika	29
Hör Näcken - han spelar på böljan blå	30
Vilda och förvildade	31
Almqvistaren	31
Korsord	32 - 33
Ett råd i rätten tid	34
Bli medlem	35
Hyr lokal med atmosfär	37
Adressändringar	38

För innehållet i artiklarna svarar respektive författare.

Utgivare: Kjerstin Björkman. Layout: Webmaster UVHBF

Där inget annat anges, har fotona tagits av Leif Welander

Tryck: Trycksmedjan AB. Tryckt med miljövänliga färg- och pappersval i 700 ex.

Ordföranden har ordet

För att se vad som förändrats under åren som jag varit ordförande i Upplands Väsby Hembygdsförening letade jag fram medlemsbladet Hembygden från maj 2003.

Jag var nybliven ordförande, första kvinna på den posten och hade som förebilder idrottsledare.

Jag ville se mig som en lagledare för ett team med ett stort och viktigt uppdrag - slå vakt om bygdens kulturarv.

Det jag då önskade mig var fler medlemmar som hade intresse av att aktivt göra en insats i föreningsarbetet. "Man behöver inte vara styrelseproffs eller styrelseledamot för att bidra med sitt kunnande!" Så skrev jag då och det är vad jag ännu ser som en av styrkorna i mitt ledarskap - att vi numera är ganska många som delar på det mesta av jobbet och att det görs mellan styrelsens möten.

Arkiv med föremålsregistrering och foto-scanning är en arbetsgrupp.

Boställegruppen som har till uppgift att sköta gården så bra som möjligt efter den vårdplan som upprättades 2011. Uthyrning av Ladugården är ett av uppdragen.

Programgruppen jobbar fram ett stomprogram för hela året med ett programtillfälle i månaden helt gratis för alla.

Kommungruppen som bevakar och skriver remisser och utlåtanden om blivande förändringar i kommunen.

Sen tillkommer det administrativa arbetet, med i stort sett dagliga kontakter av alla de slag.

Föreningens medlemmar är det stora kapital vi måste förvalta väl. Medlemsvård står högt på min agenda, det behöver inte vara presenter eller middagar, för mig är det snarare att få medlemmar att känna sig delaktiga och bekräftade och den styrelse man valde på årsmötet för att genomföra verksamheten i enlighet med medlemmarnas vilja, vill och kan genomföra den.

Låt oss tillsammans göra 2015 års verksamhet i Upplands Väsby Hembygdsförening något att vara stolta över, låt oss fortsätta att låna lite av idrottens lagkänsla och teamwork, och du: bli delaktig i teamet!

Kjerstin Björkman
Ordförande

Vårvandring

Söndag 10 maj kl 11:00

Samling Marabous parkering.

Ta med matsäck.

Anmälan till Kjerstin Björkman, tel.

08-590 320 82

Fira Mors Dag på Hembygdsgården

Söndag 31 maj kl 13.00-15.30

Underhållning med gruppen
"Hemvirkat".

Första sommarcafé.

Traditionellt firande
av Nationaldagen
vid Hembygdsgården

Lördag 6 juni

Samarrangemang med
Upplands Väsby
kommun.

Se vidare lokalpressen.

**Ekumenisk
friluftsgudstjänst
vid Hembygdsgården
Söndag 14 juni kl 12.00**

Gemensamt kyrkkaffe och
sommarchafé kl 12.00 - 15.30 på tunet.

Vid regn hålls gudstjänsten i Ladugården.

VÄLKOMNA!

Samarr. med kommunens församlingar.

Hembygdsgårdens sommarcafé

öppet
söndagar 13.00 - 15.30
under tiden
31 maj - 13 september

Musikunderhållning 23 augusti
med trubaduren Sten Eriksson.

Hembygdsgårdens dag

Söndag 16 augusti kl 13.00 - 15.30

Hus och bodar är öppna!

Kaffeservering

Bro Låtgille underhåller.

VÄLKOMNA!

Höstvandring

Söndag 30 augusti

Tid och samlingsplats meddelas vid
anmälan.

Ta med matsäck.

Anmälan till Kjerstin Björkman, tel.
08-590 320 82

SE HIT!

Cafévård/-värdinna sökes

till Hembygdsgårdens sommarcafé för tiden
31 maj - 13 september.

Vi har öppet på söndagar kl. 13.00 - 15.30
Glatt humör och färdighet i kaffekokning
önskvärd

För ytterligare upplysningar och anmälan:
Ingegerd Petersson, tel. 590 347 76
Berit Östman, tel. 590 820 46

Ur Göran Strömbecks noteringar

SKÄLLNORA UNDER MEDELTIDEN

Enligt pergamentsbrev och Vadstena klost-
ters jordebok

(en sammanställning 1982)

Fakta om Rörík Mattsson

Rörík Mattsson är den förste till namnet
kände ägaren av Skällnora by.

Rörík Mattsson var samtida till Birger
Jarl och Magnus Ladulås. Han var en
besutten högreståndsperson, som 1276 kal-
las ”Rörík Mattsson av Ask”, 1291 och 1296
”Rörík Mattsson av Solendatunom”, där
herretiteln (lat. dominus) vittnar om att han
är riddare.

Det världsliga frälset med rusttjänsten
hade under tiden inrättats genom Alsnö
stadga 1286. Ingenting tyder på att han hade
just Skällnora som sätesgård.

1276 eller det år då Magnus Ladulås i
Uppsala kröntes till Sveriges konung, upp-
rättade Rörík Mattsson ett testamente ”till
mina synders förlåtelse”, som han säger.

Han fortsätter:

”Till kyrkan i Uppsala överlåter jag min
gård Schioldanor med två markland och
kvarnen jämte allt annat till denna gård
hörande i såväl löst som fast, ingenting
undantagandes, till ovärdlig ägo.

Och till mina söner ger jag ett markland
i förutnämnda by på det villkoret att kyrkan
i Uppsala skall ha full frihet att göra byte
med mina söner och i annan likvärdig by
tilldela dem ett markland därstädes. Dock
så att - så länge jag lever - denna egendom
och dess avkastning må vara mig förbehål-
len till eget bruk.”

Detta skedde i Västerås den 7 april 1276
i närvaro av ärkebiskop Folke och kapitel-
herrarna från Uppsala, vilka alla bekräftade
brevet med sina sigill.

Utöver detta förekommer Rörík Matts-
sons namn två gånger i domkyrkans arkiv-
handlingar i samband med Skällnora.

1) 1291 då Rörík uppges vara skyldig
domkyrkan 30 mark i penningar och 10
öresland jord i Skiöldinor.

2) 1344 då ett egendomsregister hänvi-
sar till testamentet 1276 7/4.

Det befintliga materialet är alltför ofull-
ständigt att kunna ge en klar bild av vad
som efter 1276 hände mellan Rörík och
domkyrkan och hur det kom sig att Rörík
tjugu år senare förfogar över Skällnora och
byter bort det mot annan egendom.

Rörík Mattsson avstår Skällnora till
Birger Persson, Upplands lagman, i byte
mot lagmannens egendom Finsta i Skede-
rids socken, i Roslagen.

Denna handel avslöts i Stockholm den 8
september 1296 under mycket högtidliga
former. Två tolvmannanämnder av riddare,
väpnare, köpmän och bönder var kallade
och närvarande att som festar bevittna av-
talet mellan de två parterna. Och i spetsen för
dem alla stod den mäktige marken Tyrgils
Knutsson.

Dagen i fråga var jungfru Marias födel-
sedag, då det lysande sällskapet efteråt
bevistade högmässan i ”brödrahuset” (lat.
domo fratrum). Ett bevarat originaldoku-
ment (Diplomatarium svecanum) n:o 1744 berättar
hur det gick till, ett slags protokoll.

När bytet väl var avslutat framträdde
Röríks söner Johan och Ingevald och anslöt sig
till överenskommelsen. De bekräftade bytes-
handeln både i brödrahuset och sedan i Stock-
holms ”Dykyrka”. Enligt protokollet avstod
Birger Persson Finsta med kvarn till Rörík
Mattsson och denne Skällnora med kvarn till
lagmannen.

Till slut bestämdes det att gode män skulle
rannsaka och värdera hus och inventarier å
vardera egendomen, så att - där något brusto i
likvärdighet - den ene finge ersätta den andre.

Forts. i nästa nummer

Väsby i litteraturen

Kring Verkaån

I ortsnamnsällskapet i Uppsala årsskrift 1969 kan vi läsa en artikel "Om landhöjningen och ortnamnen i Verkaåns flodområde i Uppland". Författare är Anna Karin Nyström.

Vi får taga del av topografiska kartor där höjdkurvorna är inritade från 15 meters nivå till dagens landhöjning. För 3 000 år sedan beräknades vattnet i området täcka omkring två femtedelar. Genom landhöjningen har vattnet undan för undan trängts tillbaka och lämnat efter sig en stor del odlingsbar mark. Under 1800-talet hjälpte människorna till att avvattna området. 1853-61 revs Hargs kvarn i Skånella och därmed kunde en hel del av vattnet avrinna från en stor del av markerna öster om Fysingen. Genom upprensning av uppdamningen vid kvarnen fick Hammarby och Fresta samt övriga berörda socknar stora områden odlingsbar mark.

Vallensjö i Fresta nämnes också i artikeln, vi får reda på att det legat en sjö där intill, och att de sista resterna av denna utdikats så sent som 1926. Namnet tycks ha samma fördel som i Vallentuna. Författaren till artikeln förmodar av vissa grunder, att det kan vara uppkommet av ett landområde med namnet Valand, som funnits någonstans i omgivningen.

Vi får också veta att Norrsunda troligen inte fått namnet av sitt läge norr om

Fysingen utan av sitt läge vid en sjö, som delvis omslutit området kring Norrsunda kyrka. Sjön hette år 1696 Ligasjön. Oxunda förmodas ha fått sitt namn efter sundet mellan Edssjön och Oxundasjön, alltså området strax intill Lövsta gård.

En annan bok, som delvis berör samma område, är Beth Hennings "Resa genom 7 decennier". Bokens inledning handlar om Vallstanäs, men i sina berättelser från gården berättar hon även om vår bygd. Folke Lindbergs "Hantverkarna i medeltid och vasatid" berör vår bygd. Låt vara att just denna del från urminnes tid till 1956 tillhört Eds socken, nämligen Stäket, men som nu kommunalt tillhör Järfälla.

På 1620-talet var det meningen att upprätta hantverkscentra i några uppländska orter, det var Stäket, Skepptuna och Österby bruk. På dessa platser hade vissa hantverkare rätt att inrätta verkstäder samt betjäna den omkringliggande bygden. Stäkets hantverkare skulle betjäna Bro, Färentuna, Sollentuna och Vallentuna härader. Stäket var den tidens tätort, med sitt strategiska läge var den även en mycket central ort. Landtrafiken gick fram här från landskapen norr och västerut efter Mälaren. På Mälaren gick trafiken fram här till bl.a. Uppsala och Sigtuna.

Egon Lindholm

— Illustrerade ordspråk och talesätt —

"Här går det käringar åt", sa gubben,
gifte sig för tredje gången.

Prästgård med anor

Om Eds prästgård har Hembygden haft artiklar flera gånger tidigare, dels beskriven som kulturminne och dels då en privatperson köpte prästgården och i ord och bild beskrev restaureringen. Här har red. lyckats hitta en artikel från 1963, som beskriver prästgården i äldre tid. Artikeln är skriven av komminister Sven Odenrick, som under en period själv bodde i prästgården.

teriör, som en gång var den vanliga - den kringbyggda gården.

Nu något om byggnaderna. Enligt lag skall på en prästgård finnas sju s.k. laga hus. Till dessa kommer så kallade överloppshus, uppförda av präster under skilda tider. Själva boningshuset uppfördes 1813, varvid den äldre byggnaden från 1600-talet revs. Virke från densamma ingår i nuvarande

Eds prästgård

Teckning: Nils Stödberg

I de gamla landskapslagarna stadgades att församling vore skyldig hålla såväl präst som klockare med bostadshus jämte nödiga uthus för kreatur och gröda. Säkerligen har Eds prästgård sedan medeltiden legat på sin nuvarande plats. Genom särskilt lyckliga omständigheter har den fått behålla hus ända från 1600-talets mitt, och den gårdsex-

huset. Ett samtida så kallat syneinstrument lämnar en god beskrivning av arbetet, materialanskaffning m.m. Man kan följa detta hus och de övriga husens historia tack vare de vart tionde år återkommande synerna.

Så t.ex. skulle boningshuset omkring 1840 förses med papperstapeter och ”por-

cellainskakelugnar.” En modernisering med andra ord.

Andra laga hus voro visthus (matbod), som jämte 1600-talsbyggnaden med öppetliggande takbjälklag och stora öppna spisar och ett stall för sju hästar, bildar södra flygeln. Huset jämte visthusboden hade torvtak intill 1940, varom ännu kvarliggande näver – gamla tiders goda takpapp – bär sitt vittnesbörd.

Visthusboden tjänade gamla tiders naturhushållning, som krävde stora utrymmen för kött- och fläsktinor, strömmings-tunnor, brödlårar m.m. I stallet hade prostarna – nästan alla kyrkoherdarna blev prostar i Västra Roslagskontrakt från 1600-talet intill slutet av 1800-talet – två hästar. Övriga utrymmen voro helt naturligt avsedda för gästernas hästar.

Ekonomihuset för övrigt äro hushållskällare med överbyggnad, så kallad handkammare intill köksingången. Den senare var gamla tiders skaffereri, försedd med eldstad så att maten ej skulle frysa under den kalla årstiden. Säkerligen bars maten in och ut två à tre gånger om dagen. Fönsterna äro försedda med bastanta galler, sedan på 1880-talet all julmaten stals.

På ett större avstånd, för eldfarans skull, från byggnaderna ligger bagarstuga och brygghus i en byggnad från 1817. Bagarstugans funktion upphörde i början av detta sekel, men brygghuset (tvättstugan) användes intill 1925. Allt vatten måste då bäras från gårdsbrunnen.

Till ekonomibyggnaderna får väl också räknas vedbod (numera inrymd i stallet) samt en timrad fyrkantig byggnad på en undangömd plats, modern sätillvida att den är försedd med nutida snedtak. Där är gott utrymme för tre personer och gårdens gamla brandspruta.

Återstår den mycket förnämliga norra flygeln (nu provisorisk pastorsexpedition), en gång byggd som gästhus på 1700-talets senare hälft. Den liksom 1600-talsstugan

och stallet inlöstes som väl var av pastoratet vid sekelskiftet för 800 kronor. Många prästgårdar har förlorat mycket av sin gamla karaktär genom att tillträdande präst ej velat eller ej förmått inlösa dylika hus, varför ägaren (företrädaren), pliktskyldigast måste bortföra dem. Dylika hus var behövliga många gånger, då pastorn fick ta hand om släktingar och tjänstepersonalen var större än nu.

Prästgårdarna var också värdshus, en många gånger rätt så betungande uppgift, varom berättas från Spånga prästgård, där på 1700-talets mitt kyrkoherden ”i anseende till sin hustrus svåra sjukdom och den myckna gästningen begär förflyttning till Adelsö.”

Väster om flygelbyggnaden stod tiondeladan, som utsynades och revs 1918, en oersättlig kulturhistorisk förlust för prästgården.

Västra sidan inramas av fyra jättelindar, troligen skänkta till prästgården av fru Ebba de la Gardie, f. Brahe, slottsfru till Runsa.

Det är många som gått ut och in i den gamla prästgården. Till dem kan bland annat räknas författaren m.m. Carl Jonas Love Almqvist, vilkens styvmor var prästdotter i prästgården. Han var bosatt intill 1847 på Antuna gård.

Vid biskopsvisitation i början 1960-talet betecknade biskop Helge Ljungberg Eds prästgård som den märkligaste i stiftet och han fick böja sig ordentligt, då han trädde in genom dörren till den äldsta flygeln, där en skylt förkunnade ”Fri höjd 1,47 m.”

Skolliv i Väsby på 1940-talet

Det första intrycket av skolan var ljus och positivt. Det handlade om Eds kyrkskola vid Edssjön. Tidpunkten var hösten 1942 och jag var en nyfiken sjuåring, som faktiskt hade längtat till den dagen jag skulle få börja i skolan. Det ljusa intrycket av skolan berodde främst på att skolan var helt nyrenoverad, allt var målat i ljusa färger, nästan bara vitt. Jag vet inte hur skolan såg ut före renoveringen, antagligen hade också ny- eller ombyggnation skett. Skolbänkarna var helt nya och fräscha, fristående från varandra och med vanliga, rörliga stolar. Den klassiska skolbänken med bänk och stol i ett stycke lyste med sin frånvaro.

träd och trädgårdsland, utsikt från klassrummen ner mot Edssjön. Om nu själva skolhuset var så modernt det kunde bli, så var det enda undantaget utedassen. I det fallet hade inte moderniseringen räckt ända fram.

Lärarinnan hette Ragnhild Ahlström och var en medelålders, ensamstående "äktä fröken". Jag upplevde henne som snäll och vänlig och hon bidrog mycket till att skolarbetet redan från början kändes bra. Skolformen var s.k. B1-form, innebärande att två klasser läste tillsammans. Jag minns bara tre klassrum i huset och kanske det betydde att klass sju hade ett eget klassrum. Det kanske var matsalen

Eds skola, klass 3 och 4 1943 - 44. Lärare: Sven Ahlström. Axel Vigren står med bänderna i sidorna bakom flickraden.

Skolfoto

I övrigt var det en klassisk landsbygds-skola, med bostad för överläraren med familj på övervåningen och separat bostadshus för två lärarinnor på gården. Lantlig miljö med grusad skolgård, äppel-

som var deras klassrum.

Genom att min kamrat Torbjörn hade börjat samtidigt med mig, så fanns det trygghet och i klass två i samma klassrum fanns även min barndomskamrat Barbro

från Vita Gården. Totalt var det inga stora klasser, mellan 12 och 14 i de båda klasserna tillsammans. Både Torbjörn och jag kunde läsa och det innebar att vi fick syssla med annat medan de icke läskunniga kamraterna fick traggla med att ljuda.

Mycket annat var nytt, att lära sig att skriva med stålpena och bläckhorn, som var inbyggt i skolbänken. För att använda till avtorkning av pennan, fick vi i uppdrag att tillverka en torkare sammansatt av flera tygbitar. Eftersom jag bara minns att min mamma tillverkade den, så var det säkert tillåtet. Vi hade inte heller några slöjdkunskaper ännu. Räkning, som man sade på den tiden, var inte mitt favoritämne, men det var ett nödvändigt ont och det var bara att bita ihop och ta sig igenom. Under läsårets gång fick Torbjörn och jag hoppa in i 2:ans kurs.

En företeelse som idag låter osannolik var kontrollen av oss barns hygien. Jag vet inte om det berodde på dåliga hygieniska förhållanden i hemmen. Det gick ut på att två lärare tittade på våra naglar och i våra öron. Även om inte det bästa man visste var att tvätta öronen, så var det ändå lite kränkande, särskilt när man berättade om det för föräldrarna. Lärarna hade säkert sina skäl. Överläraren Sven Dahlström pratade också enskilt med oss pojkar och påpekade var vi skulle tvätta oss noggrant på kroppen. Antagligen pratade den kvinnliga läraren i liknande ärende med flickorna. Jag hade blivit lyckligt lottad, eftersom vi 1940 hade flyttat till en modern villa med varmvatten och badrum. Ett hinder för bad varje dag var ändå att tillgången på varmvatten var begränsad då under krigsåren. Annars fanns det nog en hel del i övrigt att önska i det hygieniska avseendet. Regelbundet skedde bad i skolans källare med badbaljor och borstar, det kan ha varit en gång i månaden.

En speciell händelse ägde rum under första läsåret 1942-43. Det var då 100 år

sedan Sveriges Riksdag hade beslutat om bildandet av folkskolan i hela landet. För att uppmärksamma detta så reste biskopen Manfred Björkqvist runt i skolorna och berättade om folkskolans tillkomst. Så mycket går inte att minnas av vad som berättades, men besöket lämnade ändå intryck.

Under det första läsåret, eller en del av det, så var det termos eller mjölkflaska och smörgåsar som gällde till lunch. Men under något av de första åren så började skolbispisning i enkel form. Mot köp av kupong för en ganska billig penning, kanske 50 öre, så fick vi antingen gröt, soppa eller stekt strömming. Det är de maträtterna som jag minns. Strömmingen var lite besvärlig att äta för vi var förbjudna att bena den. Dess mjuka ben skulle vi äta upp. Men det var skönt att slippa termosar och glasflaskor, som gärna gick sönder på väg till och från skolan.

Mobbning var inte ett ord som man kände till på den tiden, men den fanns naturligtvis ändå. Jag råkade ut för att blir retad, som det kallades, vid några tillfällen. I något fall för att jag var tjock, vilket väl ägde sin riktighet, i ett annat fall att jag bar regnrock och sydväst, det var inte tufft. Men de tillfällen ha inte satt några svåra spår. Jag råkade i slagsmål en gång, men minns inte med vem och inte varför, men min kamrat Barbro ryckte in som ungefär en "storasyster". Förmodligen förstod hon att jag skulle vara underlägsen i fighten.

Sven Dahlström var en entusiastisk medlem av Röda Korset och han involverade oss barn i Ungdomens Röda Kors. Det medförde många bra aktiviteter utanför skolarbetet, bl.a. övade vi på teaterpjäser som uppfördes när Röda Korset hade basar i gymnastiksalen. Det var stimulerande att få prova på att stå på en scen och också nyttigt att lära sig uppträda inför publik. Annars var ju de enda uppträdanden som gjordes i samband med skolavslutningarna. Jag minns att jag fick stå där framme och läsa "Erk du, Maja du.." tillsammans med en

flicka. Det var nog lite rodnande kinder, men man kom aldrig på tanken att vägra.

Skolutflykt minns jag en, det var en cykeltur till Stäket. Vi blev guidade på holmen, där Trolleborgen legat och där biskop Trolle höll till. Det var spännande och lite fantasieggande att tänka på allt, som skett där en gång i tiden. Annars var höjdpunkten att vi fick köpa läskedrycker i den lilla lanthandeln, för egna medhavda slantar. Till läskedrycken, en stor lyx på den tiden, åt vi av våra smörgåsar.

Mina sämsta ämnen var slöjd och gymnastik. I slöjden lyckades jag göra en adventsljusstake, men det var många misslyckade träbitar, som fick kasseras innan den blev färdig. Möjligtvis arbetade jag också på en skärbräda, men har inget minne av att den blev färdig. Gymnastiken skall vi inte tala om, den var bara en plåga. Men trots detta måste det ha gått bra i övriga ämnen, eftersom Torbjörn och jag blev direkt uppflyttade till 3:an hösten

1943, där vi kom att tillbringa lektionerna tillsammans med eleverna i 4:e klass.

Krigets skugga lade sig över vårt samhälle, även om vi var utanför själva kriget. Överläraren blev inkallad i beredskaps-tjänst och vi i 3:an och 4:an hade just Sven Dahlström som vår lärare. Vikarie blev en flyktad lärare från Estland. Estland hade också svenskspråkiga medborgare, så det var inget problem. Men han kom från en annan skolkultur och på gott och ont fick en vi en strängare skoldag. Kanske många elever behövde den strängare stilen, men Torbjörn och jag var faktiskt snälla skolpojkar, så vi råkade aldrig illa ut. Det jag minns av lärarens agerande var när han vid olika tillfällen lyfte någon yngling i öronen, det var inte särskilt lyckat. Jag vet inte om läraren fick klagomål på detta och om det upphörde.

Våren 1945, en vacker majdag, berättade man i skolan att det blivit fred. Kanske vi också fick höra de nyheterna på skolans radio. Det var en glädjens dag. Utan att

*Väsbyskola 1945 -46. Lärare: Karin Bergius.
Längst t.h. i bakersta raden står Axel Vigren.*

Skolfoto

förstå allt som hände, så hade vi barn ändå levt med de hemska nyheterna om kriget varje dag sedan 1939. Jag upplevde en skön känsla i det vackra vårvädret på väg hem från skolan.

Sommaren 1945 flyttade jag med min familj till centrala Väsby. Mina föräldrar sålde villan i Runby och köpte en bostadsrättslägenhet av den nyproduktion, som hade påbörjats i krigets slutskede. Det innebär att jag på hösten skulle börja i klass 5 i Hammarby skola. Där blev det återgång till "den gamla skolan" åtminstone när det gällde lokaler och inredning. Skolbänkarna var just av den gamla typen, där bänk och stol var ihopbyggda. Men det fick gå ändå. Här fanns inga lärarbostäder utöver överlärares, Frosterud, bostad i en av de två skolbyggnaderna. Utedass var en självklarhet.

Lärarinnan Karin Bergius kom resande med tåg från Stockholm varje dag. Hon var en vänlig själ, som kanske ibland hade svårt med de ostyrga pojkarna. Tänk att det alltid var pojkar som bråkade, flickorna var alltid så försynta och väluppfostrade. Hon var lite för snäll, så det var svårt att få de bråkigaste att intressera sig för skolarbetet. I det läget var det ju lite knepigt för mig som var lite av "plugghäst" att få koncentrera sig på studierna. Karin Bergius fick ta till olika knep och metoder för att få lugn i klassrummet. Bl.a. så läste hon högt vissa lektioner ur Sven Hedins "Från pol till pol" och jag tror faktiskt att grabbarna blev fångade av berättelserna, särskilt om strapatserna, när Hedin var lämnad ensam i öknen utan mat och vatten. Ett knep hon tillämpade var, att tillåta att man fick tillverka små bilar av suddgummin och häftstift och lite stillsamt leka med dessa under högläsningens gång.

Jag var ju lite olik de här pojkarna i mitt beteende och det kunde vara en källa till mobbning, men det var inga elaka pojkar och jag lyckades ändå hålla mig sams med dem. Ett sätt var att teckna bilar och idrotts-

män, som de var intresserade av och jag hade en liten talang där, som jag använde mig av för att hålla pojkarna på gott humör.

Mina problem i skolan var fortfarande gymnastiken och slöjden. Även i gymnastiken var Karin Bergius vår lärare och hon visste vad jag var för människotyp och skodade mig från de svåraste uppgifterna. Att gå balansgång högt upp och klättra i repet var mardrömslikt för mig och där klarade jag mig undan. I slöjden hade vi originellt nog som lärare komministern i Eds församling, Sven Odenrick, som var en hängiven amatörslöjdare. Han kom tuffande i sin T-Ford, när det var dags för slöjd. Det gick väl så där för mig, något bättre än i Eds skola. Han var en godmodig själ bakom sin kärva yta och under hans gruffande så lyckades jag ändå tillverka en strykbräda. Dock tror jag inte att min mamma någonsin kunde använda den, den var lite för skev och konstig.

Så mycket mer går inte att minnas från klass 5 i Väsby skola. Tiden gick ganska fort, jag trivdes med skolarbetet och sommarlovet närmare sig. Innan jag slutade vårterminen 1946 så talade mina föräldrar med lärarinnan om mina möjligheter för vidare studier. Jag fick reda på att man skulle söka till realskolan under vårterminen i klass 6. Med detta så lades skolböckerna ihop och det var dags att vara sommarledig.

Sommaren kom att förmörkas mycket. Min mamma, som varit sjuk under olika perioder, blev nu mycket allvarligt sjuk och fick läggas in på sjukhus. Mina syster, fem och ett år gamla, fick komma till varsin av min mammas syskons familjer. Jag var under några veckor hos en faster och farbror på Dalarö. I augusti blev det akut läge, min mamma klarade sig inte längre och avled på sjukhuset. Det blev stor förtvivlan och sorg och min pappa fick mobilisera alla mentala och fysiska krafter han hade för att klara familjen. Han bemästrade det på ett beundransvärt sätt. Mammans syskon fick fortsätta att ta hand om flickorna och pappa och

jag fick klara oss ensamma, dock med hemhjälp, eftersom pappa hade ett krävande arbete som ansvarig för de elektriska arbetena på Metallverken.

Det var ganska tätt inpå min mammas bortgång som höstterminen i klass 6 började. Den här gången fick pappa följa med mig till skolan, det hade varit mammas uppgift i alla år. Mina kamrater fick reda på att min mamma hade dött och de var väldigt snälla mot mig. Trots att vardagstillvaron hade vänts upp och ner, så fortskred ändå skolarbetet som det skulle. Under läsårets gång började förberedelserna, som skulle leda till att komma in på realskolan i Sollentuna. Det var några olika häften med uppgifter att lösa inom olika ämnen och som skulle motsvara de in-

trädesprov som skulle komma senare. Min lärare Karin Bergius var oerhört snäll och hjälpsam och det kändes som att jag började bli bra förberedd.

Någon gång under maj 1947 skedde inträdesproven, som jag skrivit om i en tidigare berättelse, liksom om hur jag tillsammans med min kamrat Torbjörn ett par veckor senare kunde läsa beskedet om intagna elever, som var uppsatt på skolans dörr. Vi gladdes oss båda mycket åt detta och fortsättningen blev så småningom fyra år i realskolan i Sollentuna. Men det är en annan historia.

Axel Vigren

Pingst, hänryckningens tid

Om julen sägs vara till påska, så varar påsken till pingst, åtminstone om man följer kyrkoåret. Pingsten borde vara lika stor högtid som jul och påsk. Allt hänger ju ihop.

Det grekiska ordet pentekosté, som i svenskan blev pingst, var från början ett namn på hela den femtio dagar långa perioden mellan påsk och pingst. Med pingsten avslutas påsktiden.

Pingstdagen var den dag då den helige ande, enligt bibeltexten, visade sig för lärjungarna med budskapet att gå ut och predika. Därför kallas pingstdagen ibland för kyrkans födelsedag.

Skrock är förknippat med alla helger. Den som t.ex. tog på sig nya kläder till pingstdagens högmässa sades kunna bära dem länge, eftersom de inte skulle bli så fort utslitna som annars. Särskilt viktigt var det att barnen skulle ha nya kläder på sig. Om man nu tog med dem till kyrkan - ett annat skrock säger att om en kvinna tog med sig barn till kyrkan pingstdagen, skulle hon sannolikt bli med barn under året.

Annandag pingst är ju numera förvandlad till vanlig vardag och verkar inte vara förknippad med något skrock. Tänk annars vad mycket man hade kunnat hitta på om den.

Red.

Äntligen sommar!

Antuna gård

Antuna gård.

Teckning: Nils Stödberg

Namn på -tuna började användas redan under äldre järnåldern, alltså före år 400. Antunas namn var från början Andertuna, men från 1535 Antuna, med uttal som i ordet antaga. Före 1920 sade de gamla på gården ännu Antuna, med det uttalet. Liksom på alla andra gårdar i detta landskap så finns här en hel del gravfält och skepps-sättning. Av runstenar finns det endast två, varav bara den ena är funnen på Antuna, den andra är flyttad från Elfsunda. Men genom den vackra runstenen som är ristad på båda sidor och står nere i parken, får vi i alla fall veta namnen på några Antunabor. Det är Gerlak, Häming, Årnmund, Holmfrid och Unna. Dessa runstenar är från kristen tid, dock ej senare än 1100, för efter den tiden begravdes de döda vid kyrkan.

Den äldsta urkunden om Antuna är från 1371, ett köpebrev. Då köpte borgmästare Tideke van Wesen "9 öresland i Antuna" och begärde sedan att slippa skatt, det blev då ett frälsehemman. Han dog 1392. Hans dotter Elsebet hade en dotter i ett tidigare gifte, Makalda, som hon då satte i S:a Clara kloster. För hennes underhåll skänkte hon då dessa "9 öresland i Antuna", som hennes man köpt. Detta hemman blev nu klosterjord ända tills Gustaf Wasa indrog klostren, då det övergick till Danviks Hospital. I gåvobrevet av 1392 säger Elsebet angående räntan som klostret åtnjöt att "af thesso 1 öres landh jord anthgangha hvart aar VII

pund korn, IIII lass hö och X öre penningo"

Dena ränta in natura övergick småningom till en kontant ränta, som sedan har betalats av alla innehavare av Antunas Danvikshemman årligen, sekel efter sekel ända in i vårt århundrade. Någon gång på 1920-talet blev det avlöst av staten och uppgjort om någon viss tid, då allt skulle vara avskrivet, dessa senare decennier har det allt-så skattevägen betalats in till staten. Lilla Makalda fick en dyr uppfostran.

Antuna var en by som bestod av 4 hemman. Det ovan nämnda klosterhemmanet var det ena. Så var det ett hemman, som 1376 var i Upsala Domkyrkas ägo, det kallas för S:t Erikshemmanet. Vid kyrkoreduktionen 1527 indrogs det till kronan och är sedan kronohemman. De två andra hemmanen besuttos av skattebönder. Klosterhemmanet drogs in till kronan och tillföll Danviks hospital. Men inte förrän 1545 ser man i en jordebok att "Anders i Antuna är en spetals-landbo".

För att nämna ett par händelser som vi känna till från denna avlägsna tid, så fick en av skattebönderna mot slutet av 1500-talet ersättning av Kronan för lidna förluster under hertigarnas uppror mot Erik XIV.

På 1600-talet utskrevs två soldater från Antuna. En f.d. fältpräst innehade två hemman, S:t Erikshemmanet och ett skattehemman, 1626-37.

Postväsendet

Under 1600-talet kom Antuna att utgöra en länk i den allmänna postorganisationen, som utspändes som ett nät över hela landet. Från 1636 blev en förordning om postväsendet utfärdad, men den byggde på befolkningens egen medverkan. Vissa "postbönder" utsågs från hemman belägna på 2-3 mils avstånd från varandra. Postbonden ålåg att, så snart han hör den "ankommande posten blåsa i posthornet, göra sig färdig att strax anamma breven av honom och därmed oförtövat genom natt och dag, oaktat vad väder som vara kan, vidare fortlöpa", minst en mil på två timmar. Postbäraren skulle på bröstet vara försedd med ett vapenmärke, bära ett spjut i handen och ett posthorn vid sidan. Den som gjorde våld på postbonden eller hans drängar under tjänstens utövning, straffades med livets förlust. Å andra sidan tillhölls postbönderna vid straffbestämelse att sköta postgången färdigt, troget och utan nyfikenhet! Postbonden åtnjöt som lön frihet från inkvartering, dagsverken och en del annat.

Det större skattehemmanet i Antuna kallas efter 1652 alltid posthemmanet. Denna poströrelse fortgick ända tills järnvägen kom till år 1866. Den som samlat dessa uppgifter, fann på Fresta prästgård ett gammalt brev med adressen: Fresta prästgård, Antuna.

Under denna tid byggdes många herrgårdar och slott i trakten, men Antuna var fortfarande en by. Nu behövde Kronan pengar, och då började skattehemmanen säljas, oftast till stormän i trakten. På så sätt kom ett par hemman i Antuna under Runsa 1630, där då Jakob de la Gardie och Ebba Brahe bodde.

Men så kom Karl XI:s reduktion och samtliga frälseköp av Antuna återgick till Kronan 1686.

Så började Karl XI genomföra Indelningsverket, omdaning av militä-

ren. Lämpliga kronohemman togs ut för de militära befälspersonerna, i Uppland under Livkompaniet av Livregementet till häst och Upplands regemente av Infanteriet. 1691 placerades på Antuna förste korpralen på livkompaniet. Här hade funnits bara ett kronohemman (S:t Eriks hemmanet), men ett av de andra hemmanen hade tillfallit Kronan, emedan skattebonden inte kunnat betala sin skatt. Dessa båda hemman bildar då det militieboställe, som sedan existerar fram över 1800-talets mitt. Till underhåll åt man och häst anslogs också skatten från det andra större skattehemmanet.

De korpraler, som under 1700-talet innehade boställe på Antuna, deltog i alla krigen, d.v.s.

- **Krigen i Balticum**, Polen, Ryssland 1700-1709. Korpralerna hette: Stryk, Hesse, Arnberg och Ostman.
- **Norge 1718**: Geting.
- **Ryssland 1741-43**: Thegeman, Åkerhielm, Christoffersen, Höök.
- **Pommerska kriget 1757-62**: Trafvenfelt, Frolander.
- **Ryssland 1788-90**: Björk.

Vid Gustaf III:s kröning i maj 1772 deltog boställets dåvarande innehavare Carl Gustaf Gyllenhammar i truppernas paradering, liksom även hans företrädare.

Den 8 april 1796 köpte krigskommissarien Carl Gustaf Almquist Antuna. Han hade redan andra egendomar i Ed. I februari samma år hade han köpt Västergården i Erlesunda och sedan 1793 ägde han Sättra, där han också bodde. Han tänkte tydligen inte bosätta sig på Antuna, för han arrenderade ut gården på lång tid till kapten Winblad von Walter. Men så sålde han Sättra 1806 och flyttade till Antuna. Det var krigskommissarien själv och hans hustru, född Giörwall, samt deras tre barn, varav den äldste var Carl Jonas Love. Hustrun dog dock samma år som de flyttat till Antuna. Fadern gifte om sig 1810 med Agnes Althén, dotter till kyrkoherden i Ed.

Hon ligger begravd på Eds kyrkogård. På Antuna föddes sedan 3 halvsyskon till Carl Jonas Love, en av dem blev morfar till bl.a. Dag Hammarsköld.

Det var krigskommissarie Almquist, som bebyggde gården med ett ordentligt corps de logis med 2 flyglar c:a 1810, och förvandlade på så sätt Antuna till en herrgård. Han anlade en trädgård kring huset och en park, och det var även han, som planterade allén. Förut hade det gått en rätt slingrande väg till ett av hemmanen. Carl Jonas Love skriver i ett brev från landsflykten i Amerika att det var fadern och ingen annan som ”uppbukade Antuna till en gård av skönhet och betydenhet.”

Men krigskommissarien Almquist hade ständigt dåliga affärer, det blev konkurs och processer i mängd, gården köptes av Carl Jonas Love och hans helsyskon, den gick fram och tillbaka inom familjen flera gånger. Men krigskommissarien skötte hela gården ända till den såldes av familjen 1843, då han troligtvis flyttade upp till Agneslund - antagligen döpt efter hans andra hustru - i änden av allén, där han dog 1846.

När Antuna 1843 såldes av familjen Almquist, fick gården under de närmaste 35 åren fem olika ägare. Dock var det under den tiden, som den stora förändringen skedde, då järnvägen mellan Stockholm och Uppsala byggdes.

Den 7 september 1868 köpte Carl Frans Lundström, ”morfar Lundström” Antuna, som han kom att äga i nära 50 år. Det var herrgården, som innefattade posthemmanet och Danvikshemmanet, men militiebostället beboddes fortfarande av korpralen, som då hette Kraepelin. Ännu 1875 låg militieboställets åbyggnader på sin gamla plats i herrgårdens omedelbara närhet. Och dess ägor var tätt inpå herrgårdens park och trädgård. Men på morfar Lundströms initiativ skedde så ett ägoutbyte, så att militiebostället flyttades till Agneslund, där korpralen bodde kvar till 1881, då Lundström övertog arrendet och brukade det tillsammans med den övriga gården.

Carl Frans Lundström lade ner mycket intresse på Antuna. Han utökade trädgården, han odlade upp mycket ny jord, han prövade på många nymodigheter inom lantbruket, bl.a. en ångplog. Många byggnader härstammar från hans tid, bl.a. huvudbyggnaden. Det gamla Almquistska huset ansågs fallfärdigt och revs och ett nytt uppfördes. Flyglarna är desamma som Almquist byggt.

Lundström ägde också andra gårdar här: 1873 köpte han Rotsunda, 1874 Elfsunda och 1896 Bislinge.

Redan den 15 november 1895 utfärdade Lundström gåvobrev på Antuna, Elfsunda och Rotsunda till sina fyra Curmansbarnbarn, men besittningsrätten fick de inte förrän 1915. Då hade Carl redan varit förvaltare på Antuna åt sin morfar ett par år och var det därpå åt sina syskon. Barnbarnen hade också övertagit arrendet på kronobostället Agneslund. Men 1921 löstes det in av Kronan så att Antuna blev en hel och odelad egendom. Det var sedan 1923 som Carl av sina syskon löste in Antuna och Sigurd Elfsunda.

Rotsunda ägde syskonen ännu ett par decennier gemensamt, och sedan blev det Sigurds barn som ägde Rotsunda.

Lundström dog inte förrän 1917 och han bodde på Antuna varje sommar utom den sista. Carl bodde i södra flygeln som förvaltare. Men efter Lundströms död byggdes corps de logiet om och därefter byggdes det höga men rätt så korta huset ut.

Ur Hugo Sabels efterlämnade skrifter.

Midsommar i Bollstanäs – Affischen

I fotoboken Väsby förr - en fotografisk resa hundra år tillbaka (utg. av Roland Storm och Upplands Väsby kommun 2012) finns några bilder från en Midsommarfest 1915 i Bollstanäs. Bilderna visar när Egnahemsföreningen anordnade midsommarfest för barn och vuxna. Man dansade kring majstången och i några stånd erbjöds smörgåsar, läskedrycker, Bollstanäspilsner och skjutbana. Orkestern bestod av två fioler och en cello och danslekarna var i många fall desamma som idag.

Jag själv kom att delta som musikanter på Bollstanäs Festplats första gången i slutet av 1950-talet tillsammans med trummisen Sven Morin och dragspelaren Ragge Holtz. Festplatsen hade då fler stånd än 1915, fler deltagare, en dansbana med tak över musikanterna, många björkar och mycket mygg.

Och det skulle komma att upprepa sig många år framöver. På 1960- och 1970-talen spelade jag och mina spelkompisar, Benny Johans orkester, varje midsommarafton åt Bollstanäs Sportklubb. Det var en krävande uppgift och varje år sade jag till mig själv när festen var slut: "det här var sista gången". Men hur det var så stod jag där nästa år igen och spelade enligt traditionen. Orkestern hade moderniserats jämfört med år 1915 och bestod av dragspel, klarinett, bas och trummor. Vi använde också en mikrofon och ett par högtalare.

Proceduren var lika varje år, och som jag minns det hela så började festligheterna klockan 13 med att Siv Sabel tågade in på ängen med sin fiol. Hon följdes av alla barn och vuxna, som ville dansa kring majstången. Därefter kom dansparet Thofvesson och ledde de traditionella danserna. Och vi musikanter hjälpte till med Små grodorna och alla andra lekar som fordrades.

Efter en kortare paus så fortsatte vi med underhållningsmusik ett par timmar och helst svensk musik skulle det förstås vara. Men så här efteråt så kan jag misstänka att det nog kom med en och annan amerikansk

swinglåt också, för det var väl vår bästa gren på den tiden.

Mellan klockan 16 och 17 var det utlovat s.k. Gammeldans. Och det klarade vi av med nöd och näppe. Där fick vi nog ta om en och annan låt, fyllde på med några tango och smög in en och annan vals av Evert Taube. Sedan följde för vår del en välbehövlig paus på ett par timmar innan det var dags för det tunga kvällspasset, som började kl. 20 och pågick till halv två på natten. Nu fick vi spela den musik som vi gillade bäst och då blev det Evergreens och handfasta svänglåtar från jazzepoken.

Arrangören Tommy Björkman bokade oss på stående fot till nästa år - först direkt efter kvällens sista dans och för säkerhets skull också vid nyårstid, då jag hade glömt bort hur slitsamt det brukade vara. Björkman hade god hjälp av Sven Morin, vår trummis, som var mycket spelsugen av sig.

Affischen

Bollstanäs Festplats
Midsommarafton

FAMILJEFEST
kl. 13.00-17.00

Mauritz Thofvesson lekar med barnen kl. 14-15

Gammeldans kl. 16-17

Kvällsfest kl. 20-01.30

Dansmusik av

BENNY JOHAN
ORKESTER

Den här affischen ska vara tillgänglig alla 3. Paragrafer gratis

Stallkammare! 101022017 Bollstanäs Sportklubb

När affischen för Familjefesten skapades av Björkman så ville han gärna ha stor text även på orkesternamnet. Tryckeriet kapade då bort sista halvan på efternamnet. Det blev

bara Johan kvar och efter denna åtgärd kallades vi Benny Johans orkester.

Affischen, litet trasig och sliten, är från 1973.

Entrépriset var då:

- Familjefest äldre 2:50
- Kvällsfest äldre 5:-
- Pensionärer gratis.

Benny Johans

Dansbandet Benny Johans var på 1960-talet efterfrågat till fester och kalas i Väsby med omnejd. Spelstilen var jazzig och började nog bli litet omodern - popmusiken var på frammarsch. När Medborgarhuset (idag Kulturhuset) startade sina lördagsdanser i början på 1960-talet så blev vi anlitade av Artur Alfredsson. Han var allt-i-allo i Medborgarhuset, städade, vårdade, öppnade och stängde huset varje dag. Han svarade också för dans och underhållning. Alfredsson tycktes alltid vara i Medborgarhuset, som snart kom att kallas "Alfredshem".

Men Benny Johans blev som sagt anlitade av Alfredsson och kom därigenom att varvas med storheter som Ola and the Janglers och många andra etablerade popgrupper.

Bilden ovan är tagen 1964 vid ett kalas då Djurgårdens IF hade tagit allsvenskt guld. Festen ägde rum i Münchenbryggeriets festvåning och var mycket livad. Benny Johans orkester fick uppdraget att spela till middag och dans. Till bordsvisor

och underhållningsmusik användes kända melodier efter Jules Sylvain, Ernst Rolf och Evert Taube. Dansmusiken bestod av evergreens, jazz och ett fåtal schlager. Men Beatles hade redan satt sina spår, så det blev ett par moderna låtar också. Från vänster: Bert Ohlson dragspel, Benny Johansson klarinett och saxofon, Sven Morin trummor och Bengt Lindell bas.

Det finns många glada minnen och episoder som poppar upp när man försöker beskriva dåtid. Sådant kan jag inte beskriva här men ett minne är speciellt. Det kanske inte är så roligt, men något som jag alltid kommer att tänka på när Alfredshem kommer på tal. Det är från ett festvåningstillfälle just i Medborgarhuset då Upplands Väsby kommun hade årsfest för anställda. Vi musikanter fick också förtäring och satt litet vid sidan av de övriga gästerna. Då kommer servitrisen till oss och säger viskande och mycket upphetsad: - Ni får absolut inte säga något till gästerna om det jag nu ska berätta! Lova! - Ja, självklart, svarar vi. - På radion säger dom att Kennedy har blivit skjuten!

Benny Johans orkester har numera omvandlats till Benny Johans kapell och det händer ibland att vi blir tillfrågade att musicera i Hembygdsgården. Musiken kallar vi då för Bonnmusik från trakten och jazzmusiken är sällsynt. Men om Tommy Björkman kommer fram och önskar en evergreen så brukar vi kunna frambringa något nostalgiskt. Affischen tillhör numera Hembygdsgörelsen.

Benny Johansson

Fem år på Runsa Borg – hall, kultbyggnad och hamn

var rubriken på arkeolog Michael Olaussons föreläsning i ladugården den 15 februari.

Inför en talrik publik berättade Olausson att han redan 1992 grävt en del på Runsa fornborg och att detta sedan fick bli underlag för en avhandling. Från 2009 har sedan utgrävningarna fortsatt varje sommar. Dessa utgrävningar kommer att betyda mycket för forskningen om fornborgar i Mälardalen. Olausson illustrerade föredraget med bilder, som visade hur arbetet med Hallen, Hargen, Hamnen och Hantverken fortskridit under åren.

De fynd man gjort vid utgrävningarna är t.ex. 150 kg djurben av olika slag, bitar av färgat glas, ett spänne, en bit av ett svärdshjalt, olika slags pärlor, en nästan intakt kam, mängder av stenverktyg och något som kanske är en Torshammare.

Runsa hamn är använd i mer än tusen år. Där finns rester av en enklare hamnanläggning och vid undersökningar fann man en båt från 1700-talet.

Under sommaren 2015 ska Terrass III undersökas färdigt och återställas, det lilla gravfältet vid borgbergets fot undersökas samt att man ska göra studier av avsatta lager nere i hamnen. Framöver ska också skepps-sättningen undersökas. 1872 fann man bara kol och sot, men möjligheter att göra bättre fynd i den och närliggande gravar finns.

Michael Olausson avtackades med blom-

mor och boken "Väsby förr och nu" och lovade att återkomma med fortsatta arkeologiska rapporter.

Inga Lisa Gustafsson

Årsmöte 2015

Värvädret hade övergått till vinterväder igen, då hembygdsföreningens årsmöte avhölls i ladugården den 21 mars. Föreningens ordförande, Kjerstin Björkman, hälsade välkommen, och tände ett ljus för de medlemmar som gått bort under verksamhetsåret och förklarade mötet öppnat.

Leif Berglund valdes till mötesordförande och verksamhetsberättelse, årsbokslut, balans- och resultaträkning, planerad verksamhet och budget klubbades. Kassör Inger Nyström illustrerade bokslutet med förklarande texter och diagram. Revisorerens berättelse föredrogs och styrelsen beviljades ansvarsfrihet för det gångna

året. Årsavgiften för 2016 bestämdes vara oförändrad, 150:-.

Kjerstin Björkman omvaldes till ordförande. Roland Storm avgick ur styrelsen och Inger Nyström avgick som kassör, men blir kvar som styrelseledamot. Till revisor efter Göran Sandberg, som avsågt sig omval, valdes Ove Gustafsson.

Roland Storm och Inger Nyström avtackades med hembygdsföreningens guldnål och blommor. Göran Sandberg fick blommor och korpen "Hugin". Roland Storm överlämnade i sin tur en inspelning av musikunderhållningen från 60-årsjubileet till hembygdsföreningen. Även den avgående valberedningen avtackades med blommor och den nya valberedningen kommer att bestå av Roland Storm och Leif Berglund.

Som avslutning på årsmötet sade Leif Berglund att hembygdsföreningen gör en viktig gärning genom att slå vakt om våra kollektiva minnen för att vägleda oss vid beslut för framtiden.

Till kaffet spelade Benny Johansson och gruppen Roslagsvår låtar från Vallentuna och framförde därefter ett musikprogram, baserat på Staffan Helmfrids forskningar

om violinisten i hovkapellet, Johan Wilhelm Anker, halvbror till Johan Jacob Anckarström, Gustav III:s baneman. Verket heter "Bondbröllopet i Roslagen" och är ursprungligen skrivet för luta och fiol. Roslagsvår framförde några av de 14 dansvarianter, som hör till bröllop på betydligt fler instrument och inledde med den kadrilj, som spelades den 16 mars 1792 kl. 23:15, då det ödesdigra skottet föll på Kungliga Operan.

Som extranummer fick mötesdeltagarna höra en låt av Hjalmar Johansson på Näle, upptecknad 1880, och Norrsunda brudmarsch, komponerad av Lars Erik Jansson.

I omedelbar anslutning till mötet höll styrelsen ett konstituerande möte, vars resultat kan ses på Hembygdens "baksida".

Inga Lisa Gustafsson

Om sommaren 1940

Andra världskrigets utbrott hösten 1939 innebar att många svenskar måste lämna sina ordinarie arbetsplatser, när de blev inkallade att göra militär beredskap, d.v.s. fara bort till någon avlägsen del av vårt avlånga land för att vakta dess gränser mot angrepp av eventuella främmande inkräktare.

Skolåret 1939-40 gick jag i sjätte klass i Fredhällsskolan på Kungsholmen i Stockholm. Jag hade sökt till realskolan och skulle börja i denna hösten 1940, mitt under brinnande krig.

De militära inkallelserna medförde att det blev tunt med folk inom olika näringsområden, så även inom den s.k. modernäringen, jordbruket. Sommaren 1940 fick jag löfte om att bo och efter förmåga hjälpa till med för en tolvåring lämpliga arbetsuppgifter hos min farbror och faster, Bernhard och Olga Jansson på Dyvinge gård i Hammarby socken.

När skolan var slut för läsåret, for jag ut till Dyvinge. Resan företog jag per cykel. På pakethållaren hade jag en väska med mina kläder, tandborste, tvål etc. Jag fick bo i "lilla kammarn" innanför huvudentrén. Det var ett trivsamt rum, så jag kände mig verkligen privilegierad.

Det göromål som var mest akut för min medverkan beträffande åtgärder var gallring och rensning av foderbetorna.

Tillsammans med faster Olga och jungfrun Ida startade jag det jobbet. Från början var plantorna knappt decimeterhög. Det gällde att gallra dem så att varje planta gavs det livsutrymme, som behövdes för att den skulle ge fullstor beta när det blev så dags framåt hösten. I förbifarten rensade vi bort diverse ogräs, som nästlat sig in mellan betraderna.

Faster Olga och Ida kom och gick om dagarna. Dom hade ju så mycket annat att bestyra; morgonmjölkning för hand, numera eftermjölkning, eftersom man installerat mjölkmaskiner i ladugården. Sedan var det

matlagning, tre mål per dag och dessutom kaffe två gånger om dagen. Därefter kvällsmjölkning och så var det ju barnen som skulle ha sitt också.

Alla deras många dagliga göromål medförde att jag fick leva eremitens ensamma tillvaro där ute i betäkern.

Ensamheten accentuerades allt mera, vartefter dagarna gick. Jag knogade på, även om jag ibland tyckte att vissa dagar förföll långa som nödar och varje betrad verkade oändlig, när jag började bearbeta den. En annan faktor i denna ensliga rens- och gallringstillsvaro var, att plantorna växte och blev allt större och yvigare för varje dag som gick. Så gjorde även ogräset, speciellt tistlarna, som hade en viss benägenhet att uppträda med sina "tjuvnyp", när man var som mest svettig och varm och kröp omkring och såg hägringar i form av badstränder med brusande vågor.

Den här sommaren hade farbror Bernhard anställt en lantbrukselev. Han hette Bert-Gustav Böhninger och var en reslig, blond pojke i 20-årsåldern. Bert var av s.k. god familj. Fadern var någon form av affärsman, som bodde med sin familj i Stockholm. Berts intresse låg åt lantbrukshållet. Han var inne på att i en framtid bli bonde på egen gård. Han hade avlagt studentexamen i en svensk internatskola. Han berättade att han tillsam-

mans med sin far besökt världsutställningen i New York föregående år, d.v.s. 1939. Detta var för mig något oerhört märkligt och spännande att få sitta och höra en ung kille berätta om vad han upplevt där borta på andra sidan Atlanten. Det var första gången jag fick en känsla av att världen krympte, vartefter media och kommunikationer utvecklades och moderniserades.

Bert hade tagit med hem några nya, amerikanska grammfonskivor, som han spelade för mig. Glenn Millers orkesters inspelning av "Chattanooga Cho, Cho" hörde jag första gången på vindskammaren i Dyvinge mangårdsbyggnad under sommaren 1940.

Bert var ett antal år äldre än jag och han var dessutom mycket snäll och omtänksam mot mig, den lille killen. Eftersom jag var intresserad av musik, så hade vi redan där en gemensam anknytningspunkt. Jag fick vid några tillfällen följa med honom till Väsby Folkpark. Detta var min absoluta premiär i "Parken". Jag var för ung för att få fara dit ensam, men i sällskap med Bert gick det för sig. Föga anade jag då, att jag fem år senare skulle stå där på dansbaneestraden och spela s.k. modern dansmusik. - Jag minns att vid ett tillfälle hade man engagerat en orkester från Norrland, Sölve Strands kvartett, som det svängde gott om. Sölve Strand blev ju också en av de stora dragspelspojkar i landet, så jag hade väl inte helt fel i min ungdomliga, mycket positiva bedömning av det jag hörde Sölve och hans kvartett prestera den där sommarkvällen år 1940.

Ett annat belägg för hur hyggligt jag blev bemött av vännen Bert var när jag råkat stöta en högaffel rakt genom min ena fot. Han skötte såret med sprittvättning, kompresser och bandage lika bra som en utbildad sjukvårdare. Tack vare hans insats slapp jag fara till sjukhuset, då såret läkte utan några som helst komplikationer. Ärrret på foten har jag kvar än i dag. Det påminner mig om den duktige sjukvårdaren, som

hjälpste mig den gången för drygt sjuttiofem år sedan.

Farbror Bernhard hade anställt en äldre man på gården. Han hette Hjalmar Eriksson och hade tidigare varit häståkare i Stockholm. När hustrun avlidit och han blev ensam, sökte han jobb ute på landsbygden och hamnade slutligen på Dyvinge. Hjalmar var en pigg farbror med ett par plirande, glada ögon i det grova ansiktet. Han talade med hög, skrovlig röst. Ansiktet var ofta försett med en präktig skäggstubbe, kanske mest beroende på att Hjalmar var utrustad med ett par präktiga vårtor på hakan. Dessa var förmodligen svåra att passera med rakkniven, vilket gjorde att Hjalmar lät skäggstubben frodas med några dagars intervall under arbetsveckan, men om söndagen var han alltid välrakad och skinande blank om kinderna i sitt glada ansikte.

Fördelen med att anställa Hjalmar Eriksson på gården var att denne var en duktig karl med några år på nacken, han hade vuxit ur den militära beredskapsåldern och hotades således inte av någon militär inkallelseorder. Detta var mycket värt för Bernhard som husbonde under krisåren. Det var skönt att veta att åtminstone en fullgod arbetskarl, som kunde jobbet, fanns kvar hemma på gården. Hjalmar var ambitiös och arbetsam, dessutom positiv mot både människor och djur i sin omgivning. Han passade synnerligen väl in i sin roll på gården.

Något som frapperat mig, när jag tänkt tillbaka på den här tiden, var det mycket goda förhållandet som rådde mellan de båda arbetskamraterna Hjalmar och Bert. De kom ju från så totalt olika miljöer och levnadsbetingelser. Trots detta hade de ett bra och kamratligt samarbete med stor ömsesidig respekt.

Den unge Bert var inte enbart en ung, duktig och stark jordbruksarbetare. Han var även mycket intresserad av rationell uppföljning och bokföring av arbetet på gården. Man kan nog säga att han med sin medverkan

införde en ny, modern syn på lantbruket som företag hos husbonden på gården.

När sommaren började nalkas mitten av augusti, var jag hyggligt kommen genom betåkern. Där stod nu plantorna höga och betorna hade börjat knyta sig. Det var dags för mig att, om än motvilligt, packa min ränsel, tacka för en lärorik sommar och fara hem till far och mor i staden för att i slutet av månaden påbörja den nya skolgången. Det var med visst vemod jag tog farväl av Dyvingeborna. Bert tackade mig för en trevlig sommarsamvaro. Jag kände mig nästan generad av hans vänliga avskedsord. Han skulle ju sluta sin praktiktjänst litet senare frampå hösten för att fortsätta sina lantbruksstudier på en mera avancerad nivå.

När jag tog farväl av faster och farbror och tackade dem för att jag fått bo hos dem på gården under sommarlovet, så sa farbror Bernhard: ”Du ska väl ha en liten avlöning också för att du har varit så duktig i sommar.” Så tog han fram två hundralappar och gav mig. Jag höll på att sjunka genom golvet. Skulle jag få så mycket pengar? Hade jag verkligen gjort rätt för dem? Jo, det tyckte Bernhard att jag hade gjort. Det belopp han gav mig var för mig astronomiskt stort. Jag fattade inte att man kunde få så mycket pengar på en gång. Jag hade ju ändå haft både mat och logi hela tiden, borde inte det räcka?

Glatt omtumlad grenslade jag min cykel av märket Hermes, tillverkad vid Nymans Verkstäder i Uppsala och inköpt av min far

för 60 riksdaler. Jag trampade iväg mot staden med en viss vemodskänsla parad med en pirrig förväntan inför det stundande okända i form av min blivande nya skolmiljö.

När jag kommit ut på Stockholm-Uppsalavägen, någonstans i bredd med Sollentuna kyrka, så lekte livet ändå för mig. Jag hade ju ännu några lovdagar kvar och dessutom kände jag mig storförnögen. Tänk ändå att jag fått så mycket pengar för det jobb jag gjort! Detta var mitt livs första arbetsförtjänst, den skulle jag aldrig glömma så länge jag levde.

Bert-Gustav Böhninger har jag haft kontakt med vid ett senare tillfälle, sedan vi skildes åt vid Dyvinge sommaren 1940. Vi talades vid per telefon i början på 1960-talet. Han var då välbeställd godsägare på Stjärnhovs Säteri i Sörmland. Han kom väl ihåg Bernhards lille brorson och ville att min fru Ingrid och jag skulle fara ut till hans gård och hälsa på honom och hans familj. Tyvärr blev detta besök aldrig av. Jag var nog en smula rädd för att Bert och jag skulle känna oss som främlingar för varandra efter de drygt 20 år som gått, även om jag hunnit ”växa ikapp” honom beträffande ålder och i någon mån vishet. En helguten och reko grabb var han under alla förhållanden, lantbrukseleven Bert-Gustav, när vi kamperade ihop sommaren 1940, då orosmolnen hopade sig.

Lars Erik Jansson

Varning för tjuren

I ladugården på Harva gård har nedanstående reglemente för tjurskötare suttit uppspikat. Det var på den gamla goda tiden, då tjuren hade en naturlig funktion bland gårdens kor.

Det har gått många årtionden sedan man kunde se tjurar gå lösa eller stå tjuvrade på gårdens ägor. Vi som är äldre minns hur rädda vi var för lösa tjurar, när

vi gick över okända betesmarker i vår barndom.

När man läser de gamla reglerna, får man en känsla av att dåtidens tjurskötare måste ha varit modiga som spanska matadorer.

forts, nästa sida

REGLER FÖR TJURSKÖTARE

1. Tjurar skall alltid betraktas som farliga djur.
2. Håll alltid ögonen på en tjur, då han hanteras eller eljest har möjlighet att anfalla.
3. Behandla tjuren väl. Reta, misshandla eller lek ej med tjuren.
4. Avvik ej från den rutin tjuren är van vid.
5. Var särskilt försiktig med tjur, som tidvis är uppbunden men eljest går lös bland kvigor och kor.
6. Håll en käpp eller dylikt i handen, då du leder tjur, fasttager tjur som är lös eller går in till lösgående tjur.
7. Om någon blir anfallen, försök avleda tjurens uppmärksamhet från den anfallne, t.ex. genom att föra oväsen eller kasta klädesplagg över tjurens huvud.
8. Var försiktig med tjur som kommit lös. Försök få hjälp för att klara den.
9. Gå ej in i box utan att först ha utifrån bundit upp tjuren.
10. Den som leder tjur skall gå vid bakre delen av tjuren. Tjuren skall vara tränad att gå före skötaren och att stanna på dennes befallning.
11. Håll alltid ögonen på tjuren vid tjudringsarbete. Utför arbetet lugnt och så snabbt som möjligt.
12. Under förflyttning av en flock djur, t.ex. till nytt bete, bör samtliga djur, inklusive tjuren, hållas tillsammans.

Red.

Dokumentet berättar

Det är svårt att föreställa sig hur människor levde för ett eller två hundra år sedan. Ett gammalt syneprotokoll från 1784 berör Runby Nedra.

Jag läser i dessa papper, att till gården hörde rätt till fiske i sjön Skarven. I senare protokoll står det även upptaget fiske i ån, som flyter genom ägorna. Humlegårdarna tages upp i värdebeskrivningen. Humle odlades för framställning av öl. I dag ser vi inte denna växt så ofta.

Förutom husen var boställesinnehavaren skyldig att se till att diken och gärdesgårdar var i gott skick. Fyra tusen meter diken och lika långa gärdesgårdar gällde att hålla i gott stånd för jännan.

Landsvägen, den till gården tilldelade, skulle också skötas. Detsamma var det med bogårdsmuren (muren runt kyrkogården).

I 1846 års protokoll står att läsa: ”under Brodins besittningstid av Bostället hade blivit uppbyggt ett nytt Socken Skolhus”. För detta fick innehavaren av gården

tillgodoräkna sig Fyra hundra Riksdaler Banko, vilken summa skulle tillgodoräknas nybyggnadsskyldigheten.

Ur Egon Lindholms anteckningar 1972

"Zamores stuga" på Hembygdsgården

Vid Fysingen

Minnesbild från 26 juni 2014

Badplatsen är helt ordinär. Fysingen är en insjö som många andra, förutom att det är vattenskyddsområde där och fågelskyddsområde. Man har någon gång kört ut sand för att förbättra badstranden. Om man därmed förstärkte sjöbotten är osäkert, det är stenigt och inte så fast på alla ställen, gammal dybotten. Små fiskar kilar omkring i strandbrynet. På hösten kan man plocka uppskölda musselskal i strandkanten. Vattenväxter snärjer benen här och där. De gula näckrosorna växer längre ut.

På Kalvholmen, en liten ö som ligger femtio meter ut i sjön, har den gamla björken, som lutat i mer än femtio år, gett upp och fallit i vattnet. Stora grenar pekar uppåt. Otaliga är de ungar, som klättrat ut på den lutande stammen och kastat sig med ett tjut i sjön via repet, som någon i tidernas begynnelse fäst runt en tjock gren.

Kalvholmen

Foto: I-L Gustafsson

Jag glider ner i vattnet utan tjut och njuter oerhört av vattnet och av bilden av den lilla strandremsan med mängder av gråal runt om och en stor ek i mitten, som sträcker skuggande grenar över det hela.

Änderna simmar på lite avstånd, just nu finns inga kanadagäss här. Från min utkikspålsplats i vattnet kan jag se Kärleksudden till höger och fiskeföreningens område till vänster, massor av vass och näckrosor. Det är en vy jag

brukar framkalla för mitt inre öga på vintern.

När barnen var små fanns det en kiosk här. Vem som drev den vet jag inte. Badplatsen tillhör landstinget - eller gjorde det i varje fall - en kvarleva efter den donation, som gjordes till lasarettet och annat efter mordet på Gustav III.

I modern tid finns det grillplatser på badplatsen, men vad hjälper det. Eld tänds direkt på marken, trots rådande eldningsförbud. I går pyrde eld fortfarande på morgonen. Flaskor, burkar, systempåsar, badbyxor och strumpor ligger kvarglömda och utspridda runtom på stranden. I går kväll demolerade man tydligen också soptunnan för att elda med den - hur man nu kan tro att plåt brinner så bra.

En annan badgäst kommer cyklande och hoppar i. Vi växlar några ord och det visar sig att hon vakar på en geriatrisk avdelning vid Löwenströmska sjukhuset och passar på att ta en simtur efter avslutat nattpass.

Man kan träffa många intressanta människor i tidiga morgnar på stranden, t.ex. gamle polismästaren i Vallentuna (numera avliden), tältande kärlekspar och mer eller mindre nyktra raggare, som kör halvvägs ut i sjön innan de hejdar sig.

Bussarna går inte så ofta så jag hinner ta en titt på fiskeriföreningens f.d. område. Av någon anledning fick verksamheten lov att upphöra och de långa bryggorna är bortmonterade. Pålarna står kvar som monument över de många ekorna och andra mindre farkoster, som låg förtöjda här. En enda eka ligger kvar med vatten skvalpande på botten. Motorbåtsförbud råder i hela sjön enligt skyltning.

Jag traskar mot busshållplatsen. I mitt stilla sinne hoppas jag på att ännu några år kunna komma hit och bada, innan åkrar och ängar ska bebyggas. Planerna på golfbana gick i malpåse och flygbullet har hittills varit ett hinder för byggnation. Vi

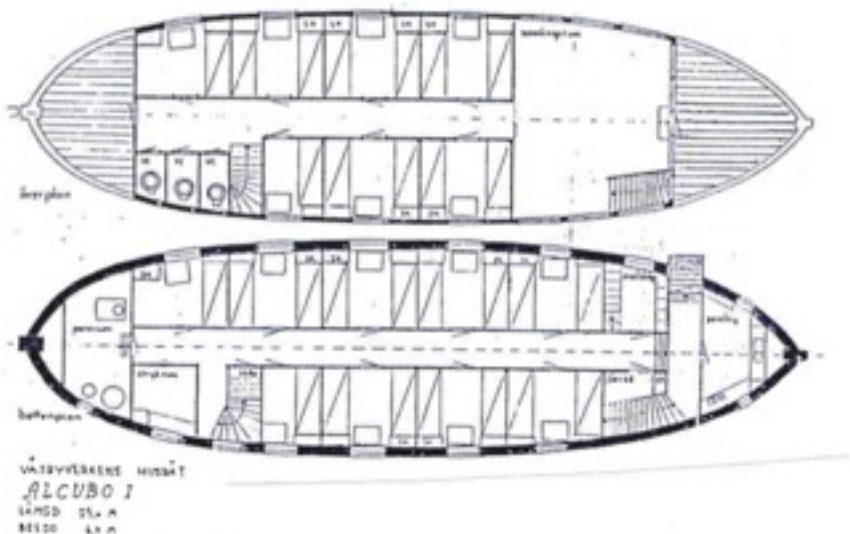

*En av fiskeklubbens bryggor
Foto: I-L Gustafsson*

får väl se hur det går med både nedläggningen av Bromma och kurvade inflygningar. Under tiden kanske man kan simma lugnt.

Inga Lisa Gustafsson

Husbåten ALCUBO 1

Husbåten ALCUBO 1 utgjorde ett pikant inslag i "Väsby sjöfarten" på 1950-talet. Den låg vid pensionat Kairo för att ge logi åt de ungarlar, som Svenska Metallverkens avdelning Väsbyverken behövde för att klara sin produktion. Väsbyverken köpte båten 1952 från Björknäs-bolaget. Väsbyverken arrenderade också hela pensionat Kairo med annex för att klara sina arbetstagares bostadsproblem. Som mest bodde där 60 personer i pensionat och husbåt. Så småningom lättade bostadstrycket och 1957 hade husbåten gjort sitt i Väsby.

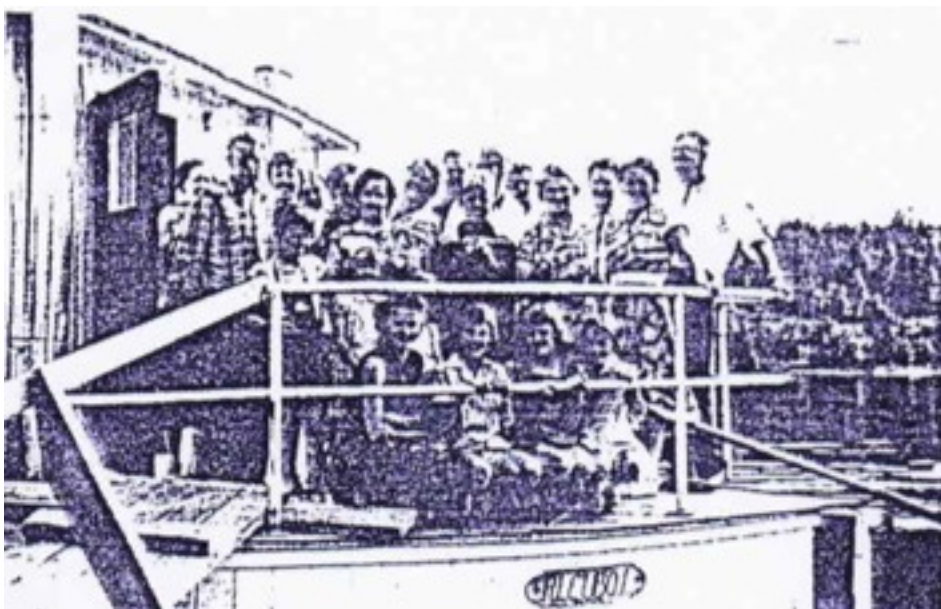

ALCUBO 1 förtöjd vid Kairo

forts. på omstående sida

Bogsering till Ljusterö

Semesterparadiset

Svenska flottan kom då och hämtade båten och bogserade ut den till skärgården, närmare bestämt till Mörtsunda på norra Ljusterö. Där skulle den bl.a. användas som ledareförläggning vid ett stort scoutmöte. Under juli månad fick den dock användas som semester mål för Väsbyverkens anställda. Det blev ett populärt mellanspel för en tid.

En flykting från Estland gjorde en fin väggmålning i pensionatets souterrainvåning med Kairo-miljön och husbåten som motiv. Den målades över på 1960-talet. En skiss till målningen lär finnas hos Skultuna Prod. AB.

Ett försök gjordes slutligen att använda båten till studieverksamhet för Stockholms högskolas psykologistuderande, men projektet kom aldrig till utförande.

ALCUBO 1 fick sitt namn genom att man tog de två första bokstäverna från de verksamhetsområdena den medverkat i, nämligen **AL**uminium, **CU**prum (koppar) och **BO**stad.

Efter att ha gjort sina insatser på dessa områden, lär ALCUBO ha blivit vrak och gått till botten.

Underlaget till denna sjöhistoriska betraktelse har levererats av Hans Åsberg och Allan Eklund och bearbetats av Eric Edström. Fotograf okänd.

Fika

Fika är någon sorts folkrörelse i Sverige. Vi fikar flera gånger om dagen. Det är fikarast på jobbet, på shoppingrundan, på barnvagnsturen, på utflykten och närhelst vi kan finna en anledning.

Fika är nästan som lätterapi. Fika är ett tillfälle att gå ifrån, att ta en paus, att slå sig ner en stund och prata om vad som för stunden dyker upp i tankarna. Eller dryfta något allvarligare samtalsämne, lufta idéer, bra som dåliga.

Fika är trevligt. Det är därför vi fikar. I trevlig miljö blir det ännu trevligare. Hembygdsgården har en helt unikt trevlig miljö. Den är som en grön oas, snart inbäddad i doften av syrén och jasmin.

En fikastund på hembygdsgården är opretentiös. Du kan sitta var du vill; i solen, i skuggan, vid mangårdsbyggnaden, på tunet, under äppelträden. Om du vill kan du strosa runt och titta in i husen och tänka på dem som bott här förut och arbetat och slitit på helt andra villkor än dagens, se på föremål som visar gårdagens liv och strävanden.

Ta med dig någon och kom till hembygdsgården och fika!

Välkommen till sommarcaféet, öppet söndagar 13:00-15:30 med start den 31 maj.

Kaffebönorna

*Babydag vid Hembygdsgården
Foto: I-L Gustafsson*

*Edvard Österlund, Åke Gustafsson, Siv Sabel
och Sixten Edlund spelar låtar till kaffet.
Foto I-L Gustafsson*

Hör Näcken - han spelar på böljan blå

Det händer ibland att spelmän plötsligt, efter många år, får en låt i huvudet, som de hört för länge sedan. Nyligen ringde Nisse Nordström till mig och ville spela upp en låt, som han mindes från barndomen. Det är ett vanligt fenomen bland spelmän att spela eller sjunga för varandra via telefonen när något nytt ska dryftas. I det här fallet fanns det också en kort text som han sjöng. För mig blev det att omgående besöka Nordström för vidare förklaringar och spel.

Nisse Nordström flyttade till Upplands Väsby 1960 och anställdes så småningom som landets första kommunala spelman. Så här beskriver han sig själv i boken Bonnmusik från södra Roslagen: ”Jag är född 1921 och

växte upp i torpen Tunglunda och Mosstorp i Bladåkers socken. Sju syskon var vi och något världsligt överflöd var det aldrig tal om men vi hade i alla fall musikaliskt påbrå. Farfar hade spelat till dans och pappa lär ha spelat durspel, men det är inget jag fick uppleva för han dog när jag var sex år. Jag minns i alla fall att han trallade låtar. Några av dem finns kvar i huvet.”

Och just en sådan melodi poppade upp i huvudet nu - i februari 2015 - efter c:a 85 år! Låten hade spelats av Nisses farfar Per-Olov Nordström (f. 1829 i Bladåker). Nisse Nordströms far sjöng låten och en släkting förde den vidare. Den versionen uppenbarades nu för Nisse Nordström - kanske för att det finns en text till melodin.

Benny Johansson

Hör Näcken han spelar på böljan blå

efl. Nisse Nordström
tecknad av B. Johansson febr. 2015

The musical score is written in treble clef with a 3/4 time signature. It consists of five staves of music with Swedish lyrics underneath. The lyrics are: "Hör Näc-ken han spe-lar på böl - jan blå hur ljuvt är att hö - ra där - på och Älv - or - na dans - a, ja dans - en går och vå - gor - na dans - a ock - så. Hör Näc - ken han spe - lar på böl - jan blå hur ljuvt är att hö - ra där - på". There is a section labeled "fiolspel" (violin play) between the second and third staves. The score ends with a double bar line and a fermata over the final note.

Vilda och förvildade

Många dagar finns att fira. Även de vilda blommorna har fått en egen dag. Den infaller alltid tredje söndagen i juni, vilket i år är den tjugoförsta juni, och firas i hela Norden. Då är det också Johannes Döparens dag och dagen för sommarsolståndet.

När vi talar om vilda blommor tänker vi kanske på de blomster, som växer på ängar och dikeskanter: blåklockor, prästkragar, mandelblom, tjärblomster, väl värda en egen dag att firas på.

Nu håller dessa blommor - och många andra - på att trängas ut av en främmande art, lupinen, som bakvägen nästlat sig in i vår natur. Visst är lupiner vackra, men i själva verket är de naturens egen tickande bomb. Lupiner - liksom kirskaal - är en invasiv växt. Sådana sprider sig för mycket genom frö, jordstammar eller underjordiska rötter. Lupinen har dessutom kvävebindande rotknölar. Våra ängsblommor däremot föredrar en kvävefattig växtmiljö.

Invasiv betyder fientlig inryckning. Det är en ganska bra beskrivning på lupinens framfart. Den har genom riklig spridning blivit ett miljövärdproblem. Växten är en framkorsad nordamerikansk trädgårdsväxt, som lätt blir förvildad. Som trädgårdsväxt är den omtyckt, och finns i många olika färgnyanser. Namnet lupin kommer av latinets lupus (varg). Kanske namnet syftar på växtens unika förmåga att ta för sig mark - med kvävande våld om så krävs. Bekämpningsåtgärder håller på att utarbetas för att rädda värdefull ängsvegetation. Det behövs faktiskt krafttag för att vår egen flora inte ska manövreras ut helt och hållet.

Så fira gärna ängsblommorna genom att se till att trädgårdslupinernas omkrets begränsas och släng inte blast med fröskidor eller uppgrävda plantor på annan plats än där de inte kan göra skada genom att sprida sig.

Inga Lisa Gustafsson

Almqvistaren

”Den obetydligaste björkhage i Sverige är angenämare än de elyseiska fälten i Paris”.

C J L Almqvist i Aftonbladet den 19 september 1840.

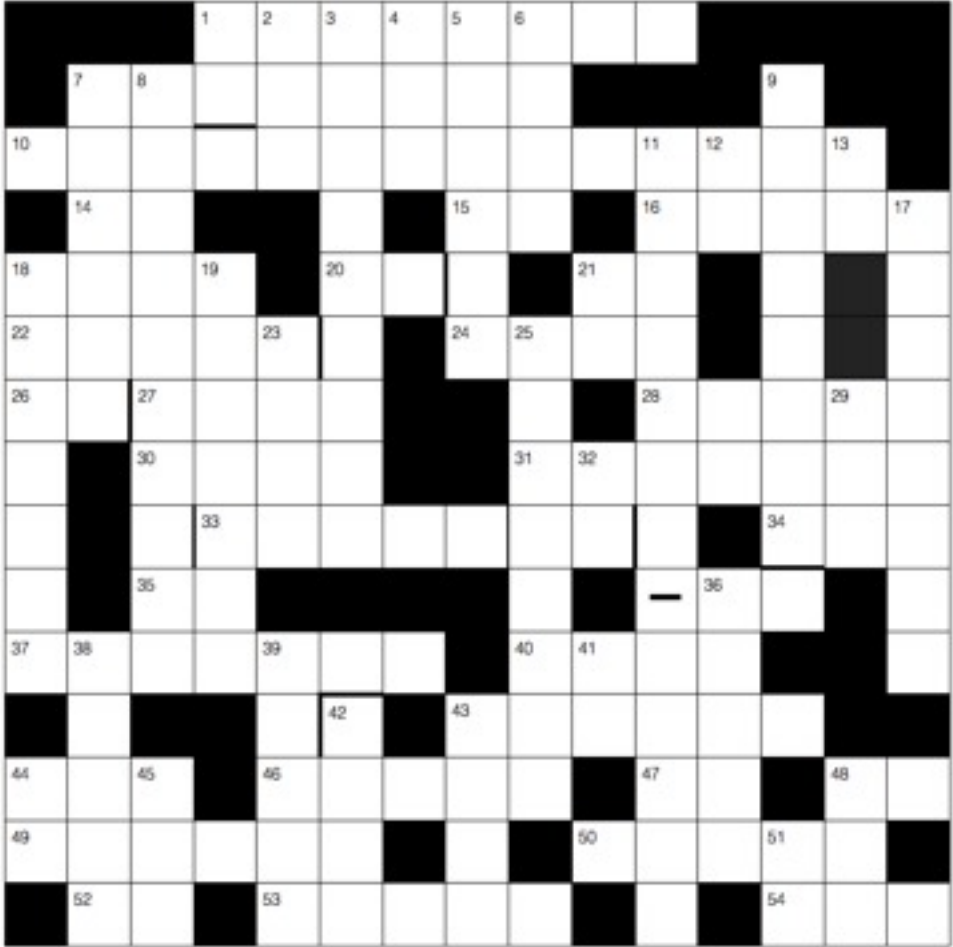
Vågrätt

1. Tandkräm med eget leende
7. Japansk självmordspilot
10. 1913 satte detta Väsby på tidningarnas förstasidor
14. Skivtyp
15. Master of Arts
16. Indisk flod
18. Färglöst salt
20. Stor-Stockholms Lokaltrafik
21. Före OK
22. Skiljs agnarna från
24. Del i kedja
26. Osmium
27. Han i Lönneberga
28. Stad i Ohio
30. Ledning
31. Tegel
33. Fantastisk
34. Utslagsplats
35. Ovanligt ord ?
36. Fortfarande
37. Rad av vagnar
40. Hipp som
43. Föreskrift
44. Kväde
46. Lockar ?
47. Vårt lokala sjukhus
48. Återbud
49. Sägs en del ha på loftet
50. Sorgesång
52. I denna stund
53. Korkad
54. Återskall

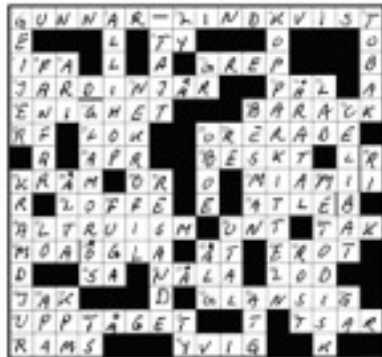
Lodrätt

1. För våra bästa
2. Mynt
3. Gudlös
4. Förr ihop med Mya
5. Produkt från lodrätt 9
6. Stoff
7. Gott på hårt bröd
8. Kapning
9. Välkänt Väsbyföretag
11. Väsbybo på sin tid, trekvartsbas på Optimus, var verksam i gamla Folkets Hus, ledde kurser i Esperanto
12. Drake
13. Två
17. Avslutar ungarlslivet ?
18. Motvilja
19. Hämndgudinnan
21. Ej ut
23. Hemlighålla
25. Varar längst ?
29. Kväde
32. Bokväxt
36. Pall
38. Transportmedel
39. Stäva
41. Västerbottens län
42. Har myntenheten sol
43. Oavgjort
44. Boxarsignatur
45. Ej flygkunnig fågel
48. Del av Upplands Väsby
51. Sägs vara saligt att göra

Korsord 2 2015

Konstruktör: Lennart Hedlund
 Lösningen insändes senast 12 juni till:
 Hembygden, Box 40
 194 21 Upplands Väsby
 Märk kuvertet "KORSORD nr 1 -2015"
 Vinnare korsord 1 - 2015
 Ulla Althin
 Nils Persson
 Helge Ahlberg

Lösning till korsord 1 2015

Ett råd i rätt tid . . .

... fanns det en insändarspalt i Husmodern som hette på 1930-talet. Ur den saxar vi följande:

FLÄSKKOTLETTER

blir mörare och saftigare, om man ej bultar dem innan de stekas.

STÄNKNING AV KLÄDER

Inte alla ha tillgång till särskild "stänkburk" då tvätten ska stänkas. En vanlig vattenkanna för blomkrukorna är alldeles utmärkt. Men vattna hastigt över kläderna.

TVÄTTERS KOR

och andra, som äro tvungna att vintertiden gå ut i kylan med fuktiga händer för att hänga upp tvätt, böra innan de gå ut, gnida in händerna riktigt ordentligt med fint salt, så känns inga stickningar i händerna utan arbetet går lika lätt som på sommaren.

VATTENTÄTT PAPPER

Papperet indränks med linolja och utsättes för ganska het temperatur, så linoljan blir fast.

BORDVAXDUK

bibehåller sig länge blank, om man tvättar den med ljumt vatten och noga torkar efteråt. Därefter ingnides den med söt mjölk, tills den blir blank.

RENGÖRING AV SPELKORT

Bränd magnesia fuktas med bensin och med detta gnider man hastigt över korten, som därefter gnidas med en ren lapp.

RESEEFFEKTER

av segelduk kunna renoveras genom att stryka över dem ett par gånger med brunsocker upplöst i linolja och tillsatt med litet sickativ*. Sakerna kunna sedan bestrykas med fernissa.

NYBÖRJARE I HUSHÅLLET

bör lägga på minnet att alla torkade grönsaker såsom ärtor, frukt o. dyl. skola sättas över elden i kallt vatten, men alla färska däremot i kokande vatten

**Sickativ är ett slags torkmedel för oljefärger. Den påskyndar linoljans oxidation.*

Box 40 194 21 Upplands Väsby

Person 1

Förnamn	[Förnamn]	[Födels år]
Adress		
Postnummer	[Postadress]	
Telefon	[Mobil]	
E-mailadress		

Person 2 (samregistrerad)

Förnamn	[Förnamn (om annat än ovanstående)]	[Födels år]
---------	-------------------------------------	-------------

YRKESERFARENHET/ INTRESSEN

Främst sådant som du bedömer kan vara av intresse inom föreningens verksamhetsområdet.	
--	--

Blanketten insänds till:

**Upplands Väsby
Hembygdsförening
Box 40
194 21 Upplands Väsby**

Då din blankett inkommit till föreningen får du med posten ett "paket" innehållande senaste numret av Hembygden, föreningens stadgar och en inbetalningsavi med förfyllt belopp, beroende på om anmälan avser en eller två personer.

Då avgiften erlagts får du också ett medlemsnummer vilket du fortsättningsvis anger vid kommande inbetalningar.

Hyr lokal med atmosfär

Upplands Väsby Hembygdsförening erbjuder Nedre Runbys LADUGÅRD till konferenser, årsmöten, kurser, minnesstunder och liknande.

Hyresansvarig ska vara lägst 30 år

LADUGÅRDEN är en handikappvänlig lokal med plats för upp till 50 personer. Tillgång till kök med utrustning för enklare tillagning av förtäring.

Diskmaskin finns ej.

LADUGÅRDEN ligger på bekvämt avstånd från Upplands Väsby pendeltågsstation

Det finns en stor parkeringsplats i anslutning till pendeltågen och närhet till ladugården. Buss 562 från pendeltågsstationens västra sida med hållplats 150 meter från ladugården.

Uthyrning

Ingegerd Peterson

08 - 590 347 76

Telefontid mån - fre

09.00 - 16.00

Adressändringar

Det är viktigt att lämna adressändring för att erhålla alla nummer av vårt medlemsblad.

Varje exemplar av medlemsbladet som kommer i retur och får skickas ut ytterligare en gång med rätt adress, belastar föreningen med extra portokostnader, varför vi, som vi tidigare påtalat, inte gör några ytterligare utskick.

Givetvis finns tidningen att hämta på Hembygdsgården till exempel vid de arrangemang som hålls på Hembygdsgården och under tiden då sommarcaféerna pågår.

Gör som Sigge, fika på sommarcaféet.

Upplands Väsby Hembygdsförening

STYRELSE 2015- 2016

Kjerstin Björkman, ordförande
Klas Lundkvist, vice ordförande
Gun-Britt Welander, kassör
Barbro Fredriksson, sekreterare
Inger Nyström, ledamot
Ingegerd Peterson, ledamot
Susanne Bergman, ledamot
Kurt Norlin, ledamot

Telefon

590 320 82
508 317 12
590 843 19
590 339 86
070 4390748
590 347 76
590 858 84
590 338 38

ERSÄTTARE

Berit Östman
Gunilla André
Kjell Ehrnholm
Ulla Ekengren

590 820 46
590 338 34
590 343 62
076 309 15 32

MEDLEMSBLADET HEMBYGDEN

Inga Lisa Gustafsson

590 336 42

REVISORER

Ordinarie

Ove Gustafsson
Mats Lejdeby

Ersättare

Anette Ernholm
Börje Thörn

VALBEREDNING

Roland Storm, sammankallande
Leif Berglund

070 7292760

———— Besök oss också på: www.upplandsvasbyhembygdsforening.se ————

Box 40, 194 21
Upplands Väsby

Besöksadress
Hagvägen 2/Pukslagargatan

E-post

info.uvhbf@gmail.com

Plusgirokonto

29 81 91-8

Årsavgift (2015)

150 :-